

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — **Előfizetési ár** egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — **Hirdetések** díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű **közlemények** a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Lelkiismereti szabadság.*)

A prot. egyházi és iskolai lap f. évi 5-dik számában támadást intéz Dr. Ballagi Mór ur nyílt levelében az evangyéliomi prot. lap szerkesztője ellen, és azt mondja: „kötelezettnek érzem magam azon elv érdekében emelni szót, mely, szerintem, az emberi jogok legszentebb-jének, a lelkiismereti szabadságnak alapja.“

Dr. Ballagi ur hát, mint mondja, a lelkiismereti szabadság védelmére fog fegyvert „a debreczeni theologiai tanároknak, közzétett, hittani álláspontjuk ellenébe.“

Vajha Dr. Ballagi urnak ez állítása igazság volna!

Minden ember az, akinek magát szavai, cselekedetei, egész magaviseletében igazolja.

Részemről nem vettem észre, hogy merült volna fel e hazában oly theologiai nézet, melyet Ballagi ur, ha az övétől különbözött, meg ne támadott, s a maga nem épen nagyra becsülendő modorában ne ostromolt volna. Ez eljárás több, mint türelmetlenség, ez a maga theologiai nézetének minden más nézet ellenébe erőszakolt diadalra juttatni akarása, más lelkiismereti szabadságának korlátozása.

Eszembe jut itt egy történetecske. Egy uri egyéniség egy helyütt az örültek házáat szándékozott megnézni. Amint az épület folyosójába bement, így szólítá meg egy középidéjű, meglehetősen csinosan öltözött férfi: ugy-e bizony uraságod az örülteket szándékozik megnézni? Igen, volt a rövid válasz. No! csak tessék velem jöni, én meg fogom uraságoddal őket ismertetni. Ez itt, mondá, egy ajtóra mutatva, szerelem bolondja. Azt hiszi, hogy bele a világ minden nője szerelmes, s nősülni azért nem mer, mivel azt véli, hogy miatta ekkor minden többi nő megőrül. Emez itt, mondá, egy másik ajtóra mutatva, magát a nagy Napoleonnak képzei, a világot szándékozik meghódítani, és rajta saját eszméivel uralkodni. Ha az örülési roham megtámadja, oly éktelen lármával komandirozza képzelt katonáit, hogy

miatta az épületben alig lehet megmaradni. Menjünk innen, mert ha beszédünket meghallja: elkezd a komandót, pedig még akarok valamit mondani. Ez a szerencsétlen itt, — mondá, egy harmadik ajtóra mutatva, — a legboldogtalanabb minden itt levő örültek között. Azt hiszi a nyomorult, hogy ő a Fiu isten. Ezt pedig nekem jobban kellene tudni, mert én vagyok az Atya isten.

Nincsen szándékomban e történetecskét Dr. Ballagi Mór urra alkalmazni épen úgy, mint neki nem volt szándéka nyíltlevelében Wislicenus ildomtalanságát a debreczeni theologiai tanároknak alkalmazni. De annyi bizonyos, hogy midőn a magáén kívül semmi egyéb theologiai nézetet nem akar tűrni e hazában: a lelkiismereti szabadságnak nem védője, de ellensége.

Helyes, nagyon helyes, hogy Dr. Ballagi Mór ur a dogmák és a dogmatismus közt különbséget tesz. A dogmatismus bizonyos, hogy semmi több, mint egy elv: föltétlen engedelmesség, meghódolás valamely tekintélynek, s ez elv, mint a vallásban, úgy a szellemvilág egyéb körére is alkalmaztathatik. De ha Ballagi ur, mint a dogmatismus gyűlölője, a vallásban semmi tekintélyt el nem ismer, és minden az övétől eltérő theologiai nézetet megtámad s ostromoz: akkor nagyon is szenved a dogmatismus hibájában, mivel azt akarja, hogy mindenki neki hódoljon meg, az ő theologiai nézetét tartsa feltétlenül igaznak. E föltétet igenis igazolja Ballagi urnak a nyíltlevelben tett e kifejezése: „ha e közben aztán a „ridendo dicere verum“-féle modoromot követve, egy-egy élesebb vágást teszek.“ Mintha egyedül Ballagi ur volna jogosult tudni, hogy mi az igaz!

Derék reformátoraink, hogy a keresztyén vallásra, s általában a valláserkölesi életre veszélyes libertinismusnak gátot vessenek, lelkiismereti szabadságnak azt mondották, ha az ember a szentírást szabadon olvashatja, s amely vallásos meggyőződésre belőle jut, azt szabadon magáénak vallhatja. Vizsgálva szorgalmasan, és elfogulatlanul ugyan is a szentírást, azon szellemi tapasztalatra jutottak, hogy az emberi ész a szentírásból az emberi személyes életnek azon eszményét hozhatja ki, s állíthatja fel példányképpül, mely neki örök törvénye. Felhívták azért az emberiséget

*) Ez érdekes czikkkel be van fejezve Ballagi ur első nyílt levelére adott válasz sorozatunk. Kiss János kartárs ur fogadja hálás köszönetünket. A ki az Ur ügyét védi, hála kísérendi azt, s méltán!

olvasására a szentírásnak, és mindenkire magára bízták kihozni, és felállítani belőle s követni azon eszményt, mely minden emberi személyes életnek örök törvénye. Ez a szabadsága az emberi léleknek az, amit a protestantismus lelkiismereti szabadságnak tart.

Ha Ballagi ur, nem tekintve Pál apostol ez intésére: légy a szabadságban megkötöttség, a reformátorokon túl meggy, és az emberi személyes életnek eszményét, melynek megvalósításán törekszik, nem a szentírásból veszi, hanem maga állítja fel a maga ízlése szerint, s ezt tartja lelkiismereti szabadságnak: akkor egyrészt a protestáns lelkiismereti szabadságnak nem védője, hanem ellensége; másrészt pedig midőn nézetétől eltérő minden más nézetet ostromol, ugyanazon hibába esik, amelyben a reformátorokat lenni állítja, minthogy a lelkiismereti szabadságot másoktól, kik azzal irányában élni akarnak, megtagadja.

Am menjen túl Ballagi ur a reformátorokon, és tartsa lelkiismereti szabadságnak azt, hogy az ember, eltekintve a szentírás, és minden egyéb tekintélytől, a maga tetszése szerint állítja fel, s határozhatja meg személyes életének eszményét, öröktörvényét: neki, mint theologusnak, és mint embernek tudnia kell azt, hogy az igazi szabadság, melyet az embernek lélekismerete követel, az erkölcsi jószág. Isten a főszabadság, mert főjóság. Ezt ha elismeri, és a szentírást vizsgálja: lehetlen nem látnia, ha érzeke az emberi személyes élet eszménye iránt nem hiányzik, amit benne föl nem tehetek, hogy az emberi személyes életnek az az eszménye, mely a szentírásból, mint a Jézus Krisztusban megvalósult személyes élet, szemünk elé sugárzik, az erkölcsi jószág, melyet történelmivé tenni, személyes életében megvalósítani az emberélet feladata. Ha ezt elismeri: tekintélye a szentírás; ha pedig el nem ismeri: kell, hogy ennél tökéletesebbet mutasson fel személyes életében, mivel különben nem jogosult arra, hogy az övétől eltérő nézeteket korbácsolja. Nekem részemről sem Dr. Ballagi Mór ur, sem egyetlen ember nem szolgáltatott okot arra, hogy személyes életnek más eszményét vegyem fel, mint a Jézus Krisztus személyes életében ismeretessé lett személyes életet. Azon elvvel, hogy minden ember jogosult személyes életének eszményét, örök törvényét meghatározni, ha meg nem történnék is az, hogy sokan a Fekete Fritz életeszmenyét tennék magukévá: de az aligha meg nem történnék, hogy oly életeszmenyét fogának alkotni maguknak, melylyel társaságuk nem lenne istenország e földön.

Azt mondja Ballagi ur: „a kötelező dogma a vallási lelkiismeretnek pozitív törvénye, mely az evangyéliomi szabadságnak megülő betűje.”

„Ugy szerette Isten e világot, mondja Jézus, hogy az ő egyetlenegyszülött Fiát adná, hogy minden valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen;

aki hiszen a Fiuba vagyon annak örök élete (Ján. 3: 16, 36).“ Ez dogma. „Az Isten lélek, mondja ismét Jézus, és akik őtet imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják. (Ján. 4: 24).“ Ez is dogma. „Térjete meg amaz élő igaz Istenhez, ki teremtette a mennyet, földet, tengert, és minden azokban való állatokat (Csel. 14: 15).“ Ez is dogma. „Tudjuk, hogy az Isten Fia eljött, és adott nekünk értelmet, hogy megismerjük azt, aki igaz; és vagyunk abban az igazban, az ő Fiában a Jézus Krisztusban. Ez az igaz Isten, és az örök élet (1 Ján. 5: 20).“ Ez is dogma. „Avagy nem tudjátok, hogy a ti testetek a bennetek lakozó szentléleknek temploma, melyet vettetek az Istentől, és hogy nem ti magatokéi vagytok (1 Kor. 6: 19); ti az élő Istennek templomai vagytok (1 Kor. 6: 16).“ Ez is dogma és e dogmák nélkül nincsen keresztyén vallás. — De dogmák ezek is: az Isten az anyagban maradó örök okos, a mindent átható, és összhangzóan összetartó világtörvény (stoicismus); az Isten a gondolkodás és terjeszkedés két momentumából álló világ substantia (spinosismus); az Isten az események rende, egy érzékfeletti világrend élete és elve, kiről nem lehet mondani, hogy substantia, vagy lét, vagy valami, hanem azt, hogy cselekvés (Fichtianismus); az Isten egy ő ok, ki vágyat érzett magában szülni egy világot, és megkülönböztette magát a világ természeti és szellemi életére (Schellingianismus); az Isten az abszolút, aki a világ természeti és szellemi életének közvetítése által jön magának, mint abszolút szellemnek tudatára (Hegelianismus). Dogmák ezek is, mivel amit mondanak csak szellemünk látkörébe, nem pedig érzéki tapasztalatunk alá esik épen úgy, mint amit a keresztyén dogmák tanítanak. E dogmák nélkül nincsen philosophia épen úgy, mint nincsen keresztyén vallás a keresztyén dogmák nélkül. Ha azt mondaná hát Ballagi ur, hogy neki sem keresztyén dogma, sem keresztyén vallás nem kell: azt érteném. De midőn csak azt mondja, hogy neki dogma nem kell, mivel az evangyéliomi szabadságnak megülő betűje: azt valóban nem értem. A keresztyén vallás magát tudatra a szentírásban levő dogmákban hozta.

A keresztyén vallás a szentírásban szavak, stételekben befoglalt vallás. Más keresztyén vallás nem létezik, mint ami az ujszövetségi szentíratokban van befoglalva. Aki hát másutt, mint ez iratokban akarja a keresztyén vallást megkeresni és megtalálni: annak elég bátorságának kell lenni, hogy kimondja, miszerint nem keresztyén, hanem valami más vallást akar keresni és találni. A keresztyén lélekismeretet, mert mint van nép lélekismeret, úgy van keresztyén lélekismeret is, a keresztyén dogmák elégitik ki, és nyugtatják meg. Aki ezek helyet philosophiai dogmákkal akarja traktálni: reá megemészthetlen eledelt tukmál. A keresztyén népet keresztyén lelkiismeretétől, mely eszményét a szentírásban találja, megfosztani akarni; a lelkiismereti szabadságnak egy oly

eszméjével helyettesíteni, mely pusztán negatio, tagadása minden tekintélynek, s ezért csak rontani, építeni, javítani pedig nem képes: a szó legszelidebb értelmében lélekismeretlenség. A keresztyén lélekismeret az emberélet céljául a szentírásból az erkölcsi jót, azt a pozitív hatalmat ismeri, mely kell, hogy a világot mozgassa. Ha a debreczeni theologiai tanárok ezt akarják ápolni, és növelni az emberiségben, s Dr. Ballagi Mór ur ezért indit ellenök hadjáratot: alig igaz, hogy Ballagi urnak szokása volna „ridendo verum dicere,” s alig tesz jó szolgálatot az emberiségnek.

Pápa, febr. 12. 1875.

K i s s J á n o s, hittanár.

A protestáns jogtanintézetek fontossága Magyarországon.

III.

Vége.

Végre még felelnünk kell egy véleményre, nevezetesen, hogy a prot. egyház önkormányzata megállhat, ha az állam veszi kezébe teljesen és kizárólag a jogtudományok tanítását. Azon elv czéloztatik nyilvánítani ha nem csalatkozunk e véleményben, hogy az állam nem lehet veszélyes sem egyik sem másik egyház érdekére nézve.

E tekintetben feleletünk az: hogy a prot. egyház legerősebb támaszai és bajnokai egyrészt a jogterén, az ügyvédi, bírói, köztisztviselői s törvényhozási képviselőkben találja; ennél fogva ha befolyását azon tan-pályára, melyen az ügyvédek, bírák köztisztviselők, országgyűlési képviselők nyerék kiképeztesőket, kezeiből kiereszti, egyik legnagyobb részét támaszai s védőinek fogja elveszteni. Ily értelemben voltak a prot. ösök midőn mindjárt az 1791. 26. t. cikk megalkotása után jogi tanintézeteket felállítani igyekeztek.

De talán jelenleg nincs oly sok és buzgó védelmezők s küzdők a prot. egyháznak szüksége? a szegény prot. egyháznak, mely sem nagy vagyon, sem nagy hatalom birtokába nincs?

Minden bizonynyal az önkormányzatjog ezen ágának az egyház kezeiből kibocsátása azon hibás lépéshez volna hasonló, melyszerint egy harczoló gyenge fél szemközt az erős ellenféllel, ki folyvást fegyverkezik, egyik kezéből fegyverét kiereszti azon tudattal, hogy azt hihetőleg ellene fogja az ellenfél felhasználni. Mert vajjon a szegény prot. egyház nem egy nagyvilági javadalmakkal s nagy hatalmú befolyással bíró ellenféllel áll-e szemközt, szintugy mint ezelőtt?

E mellett ugy látszik, nem lehet alaptalan aggodalomnak tulajdonítani azok gondolkodását, kik a fentebb jelzett körülményekkel a protestantismus jövőjét egybe vetve, azon kérdés megvizsgálására hívják fel a prot. egyházat: vajjon az ily képeztetést nem prot. szellemben nyert világi értelmiség által, kik a protestáns egyházi önkormányzatjognál fogva egyrésztben az egyház kormányzás élén állanak, foghat-e erőben, fejlődésben, haladásban nyerni a protestantismus vagy különben?

De talán az mondathatik némely prot. emberek által: most megszüntetjük egyidőre jogi tanintézeteinket, hogy majd

egykor kedvező alkalommal annál nagyobb erővel és kiterjedésben ismét felállithassuk. Félő, nagyon félő, hogy ezen megszüntetés alapul fog vétetni később azon jog megtagadására. Mert vajjon nem foghatják-e majd ha ismét a prot. jogtanintézetek életre feltámasztatni czéloztatnak, azok, kik ezen joggyakorlatot mostan is irigy szemmel tekintik, ezt mondani: igaz, hogy 1791-től 1873-ig prot. jogtanintézetek léteztek, de azokat önmaguk a protestánsok megszüntetvén, jogaikról önként lemondottak; s így ahoz többé joguk nem lehet. Ezen állítás jogszerint véve alaptalan lenne ugyan, mert testületek jogát az azt kezelőknek azon jog megszüntetése általi tette nem semmisítheti meg; de kérdezzük: nem lesz-e e tett ürügy a hatalmas ellenfél kezeiben, hogy a jog ujlag életbeléptetése ellen ujjabb és ujjabb nehézségeket és akadályokat gördítsen azon czélból, hogy az illetőket kifárasztva s ezek megunván a sok sikertelen küzdést, az ügygyel felhagyjanak?

A tapasztalás azt tanítja, hogy sokkal nagyobb nehézségekkel jár, és sokkal nagyobb küzdelembe kerül egy már előbb megszüntetett jog élvezetét, mely sokaktól meg van támadva, ujjlag érvényre emelni, mint azt, ha az illetők gyakorlat és élvezetben vannak, bármi áron is megtartani. S méltán lehet kérdezni: vajjon ha a mostani nemzedék, talán kisebb megtámadtatás között, a kezei között és élvezetében levő jogot megtartani nem bírja, vagy annak megtartására megkivántató áldozatoktól visszaretten, vajjon egy későbbi nemzedék talán kedvezőbb anyagi körülmények között (a mi nagyon kétes) de mindenesetre erősebb megtámadtatás közepette (mi a jog megszüntetése folytán is nagyon valószínű) fogja-e azon jogot életre támaszthatni? — S ki tudja a megszüntetés és ujjlagéletbeléptetési időközben minő dolgok és körülmények fognak elő állani és bevégzett tényekként előhozatni? . . . Ezenkívül a fentebbiekhez még egy új, nem kisebb nehézség járul azáltal, hogy ha valaha a prot. jogi tanintézetek megszüntének ügye, mint a prot. vallásszabadságon ejtett sérelem, benn az országban, vagy talán külföldön kérdésbe vétetnék, nem lehetne okul felhozni, hogy azok erő vagy önkényü hatalom által semmisítették meg, vagy a nemzet kormányának ellenséges irányu intézkedései következtében lehetlenítették: mert igen nagy valószínűséggel az ellenfél azt törekednék bizonyítani, hogy maga prot. nép hagyta el saját jogi tanintézeteit, önmaga engedte azokat megszünni.

Berekesztésül azt nyilatkoztatjuk, hogy eltekintve mindentől, ha az állam jogtanintézeteiben minden feltalálható volna is, van két dolog, mit a prot. felekezetre nézve nem adnak és meg sem adhatnak; — nem nyújthatják nevezetesen azon segédeszközöket, miknek erejével a prot. jogtanintézetekben lehetővé tétetik, hogy a tehetséges, de szegénysorsu ifjak, kik magokban hajlamot éreznek a jogtudományok tanulására, jogtanulmányi pályájokat megfuthassák; mely segédeszközök által pedig már sok jeles ifjak nyertek kiképeztetést, kik mint közbecsülésben részesült munkások, munkálkodtak és munkálkodnak a közjó előmozdításán, sok jeles tehetségek nyertek kifejlődést, kik belátásuk, hűségök és buzgóságuk által, a vallás és haza ügyének nevezetes szolgálatokat tettek; kik pedig különben a hazára, a vallásra, a közjóra ellettek volna vesztve; — továbbá nem ébreszthetik fel azon buzgóságot, azon tiszta önzetlen szeretetet a prot. ifjak keblében vallásuk, egyházok és iskolájok iránt, mikkel bírnak azok, kik teljes kiképeztesőket és így jogtanulmányaikbani ismereteiket is prot. tanintézetekben nyerték.

De nem lehet! Lehetetlen, hogy ez, vagy más nemzedék, a

nagy protestáns ősök utódai, a bécsi s több békekötések hőseinek unokái, a szent és nagy véraldozatok árán szerzett kincset, a tanítás és tanulás szabadságát, bármi részben megsértetni, megcsönkíttatni engedjék, s ezáltal őseik iránti nagy hálátlanságot kövessék el Isten és világ előtt. Mert mi a prot. egyház birtokában levő tanítási és tanulási szabadság? Szentörökség, szent letétemény az, s ha mindennek becsét az érték s azon küzdelem, melylyel szereztetett, határozza meg, — legnagyobb becsü örökség, és letétemény, melyet az örökre emlékezetes és hálára érdemes ősök az utódoknak becsületökre és hitökre biztak megőrzés végett, hogy valamint azt ők vér és élet áldozattal szereztek, s nekik épen és sértetlenül birtokukba átadták, ugy ezek is azt, ha a sors ugy kívánja, vérök s éltökkel is mególtalmazni mindenkor készen legyenek s utódaikra szintoly ép és sértetlen állapotban, melyben átvették, átbozsássák.

Nem! a prot. egyházutódai a prot. egyháztanítás és tanulás szabadságát megrendíttetni nem engedhetik, mert mint mondatni szokott és valósággal is ugy van — a vallás, az egyház az iskolákból, az iskolák által, mint gyökerek által nyeri táplálékát, nyeri az élet fentartó elemeit; s ha ezek elvétnének, honnan nyer új elemeket élete fentartására? Ki fog kételkedhetni, hogy ekkor hasonló lesz az egyház, a vallás, azon élő testhez, melynek életerei elmetszettek, a test kevés idő múlva összedől. — Pedig — és ezt illő jól meggondolnunk! valamint az anyagi, ugy az erkölcsi világ nagy országában is semmi sem maradhat ugyanazon állapotban, vagy előre kell haladnia, vagy hanyatlania és visszaesni; s így bármire nézve megkezdett a hanyatlás, arra nézve, mig az alásülyedés a legvégső pontra el nem jut, ha ugyan ellenében elegendő ellenérő nem tétetik, megállapodás történni nem fog. És a kő, mely valamely tetőről aláesni megkezdett, minél több ideig futja utját, és minél több tért fut meg, annál inkább nyer roham és sebességben, s így annál bizonytalanabb, mindenesetre nehezebb lesz, feltartóztatása, mint az aláesés kezdetében volt,

Bizonyynal nem kételkedhetni, hogy ha a magyar prot. nép, az egyházát jogosan illető s élvezetében levő teljes tanítási és tanulási szabadságot bármi tudományra nézve, kezeiből kieresztené vagy kivétné engedné, nem tehetné azt anélkül, hogy vallása s egyháza iránt a hideg közöny vádját ne vonja magára.

Az önelhagyás, az önbecsülésről lemondás sulyos ítélete lenne ez által aláírva. És ezen önelhagyás, az önbecsülésről ezen lemondás a legveszélyesebb, talán örökre helyrehozhatlan következményeket fogna maga után vonni. Előbb-utóbb boszuló Cherub lenne, ki mint egykor az üdv birtokából az elesett embereket, lángkarddal üző ki a hűtlenné lett utódokat Isten által számukra rendelt s őseik vérével megváltott teljes vallás-szabadság szentföldéről! — s vajjon honnan és mikor fognának ismét támadni az új szabadítók, kik az elvesztett szent birtokot visszaszerezhessek?!

A nem sok idővel ezelőtt ujjászületett kis Görögország, midőn szabadságát kérte tőle az ellenség azt felelte: itt van életem, vagyonom, földem, hajlékom vedd el, de szabadságomat nem adom. És hat éves kitartó küzdelem alatt, ellensége elvette tőle vagyonát, földét, hajlékát, és élete nagyrészét: de szabadsága megmaradt, — és boldog a kunyhókban, az elpusztult, kifosztott földön, mert szabad; s rongyos mezében is felemelt fővel jár, mert öntudata nyugodt és megjutalmazó, mert elég erélyes volt szabadságát Isten és saját erejével kivívni! És előttök a világ bámulattal és tisztelettel hajlik meg, s fog mindaddig, mig az erény tisztelettárgya lesz az emberek között.

Igy tettek egykor a magyar prot. egyház szabadságát megalapító hősök is; és a világ örök tisztelet és nagyra becsülés érzései között említi és fogja mindvégig említeni őket, s lelkesedve olvassa a fényes lapokat, miket Magyarország történetébe beirtak!

Kiknek illőbb azonban ezen hősöket megbecsülni, mint azoknak, kikre legnagyobb áldozatok árán szerzett vívmányaik elidegeníthetlen szent örökségül átszállottak? Ezen becsülés pedig nem lehet más, mint tettel mutatni, hogy az utódok őseikhez méltók tudnak lenni, s valahányszor a vallás, az egyház szabadsága s ezzel válhatlan kapcsolatban levő ügyek küzdésre szólítják, helyöket mindenkor becsülettel megállják, miként nagy és dicső őseik mindenkor becsülettel megállottak, — s nem feledik, miként őseik nem feledték, hogy az emberi értelem és jog fejlesztésében minden nemzedéknek megvan sajátjához tartozó része: ennél fogva mindenkinek kötelessége törekedni, hogy az emberiség elé kiszabott folytonos szakadatlan munkából az őt illető részt elvégezze (Whewell). Továbbá nem feledik, miként őseik sem feledték, hogy az emberiség haladása nagy elveinek a szabadság, erkölcsnemesbülés, világosodásnak terjesztésére, mire minden tagja az ember családnak általánosan isteni megbízást nyert, — a protestantismusnak kiválólag isteni küldetése van, s mint ilyen azon elveknek az emberi társadalom minden viszonyában és minden helyzetű tagjai között terjesztése főnséges munkájában elmaradnia nem lehet, elmaradnia nem szabad.

Debreczen, 1875. év.

Kallós Lajos,
jogtanár.

S Z E M L E.

a) Belföld.

Az ungi helv. hitv. ev. egyházmegye téli közgyűlése.

Az ungi egyházmegye u. n. téli közgyűlését f. év február hó 9—10 napjain tartotta meg, a nyarádi egyház kebelében.

Hogy e gyűlésről ily későn tudósítom e lap t. olvasó közönségét, oka az, mert egy nálamnál illetékesebb egyéntől vártam e tudósítást, miután ugyancsak ő meg is ígerte ezt nekem. Azonban, mint a napokban tudtomra jött, nagymérvű s valóban sulyos akadályok gátolták meg ebben. — Hogy tehát e sok tekintetben érdekes gyűlés, a prot. egyházi és iskolai ügyek iránt érdeklődő közönség tudomására hozassék, jónak láttam e néhány sort papírra vetni. Minthogy azonban már e gyűlés óta több mint egy hónap mult el, részletesebb feljegyzéseket pedig ott a hely színén — másra számítva — nem tettem, azért csak a nevezetesebb, említésre inkább méltó ügyeket s határozatokat sorolom el, a mint azokat az egyik t. jegyző ur szivessége folytán a j.-könyvből kiollóznom, s az emlékezet segélyével kiegészítenem sikerült.

Ennyit előszó gyanánt, s most térjünk a dologra!

Február 9-kén, reggeli 8 óra után, a szokásos templomj; isteni tisztelet végeztével, — miután a visitationalis jelentések már előző estve felolvastattak, — nt. Szabó András esperes ur buzgó imával nyitá meg a gyűlést. — Az első nap jobbadán másod, sőt harmadrendű kérdésekkel telt el. — Lelkészi és tanítói fizetshátralékok, az egyes lelkészek, tanítók s egyházak részéről beterjesztett kisebb érdekű kérvények, s ezek közt a

esapi egyház fakérdésének egy óránál tovább nyult tárgyalása, — nem engedtek e napon fontosabb ügyeket szőnyegre jutni.

Annál érdekesebb volt azonban a második nap.

Többfelől tétetvén panasz a miatt, hogy az iskolamulasztások meggátlása érdekében hozott orsz. törvények és miniszterrendeletek, sem a tanfelügyelőség, sem a polg. hatóság által nem hajthatnak végre: egyházmegyénk határozatilag kimondta, hogy miután e törvényeket nem tartja sem czélszerűeknek, sem az illető közegek hanyagsága miatt végrehajthatóknak, — tehát az egyházkerület útján kéressék fel az illető miniszterium arra, hogy e törvények végrehajtása, s általában az isk. mulasztások meggátlása érdekében gondoskodjék más, hatásosabb módról és eszközökről.

A múlt őszi lucskai gyűlésen, e megyénk területén a stóla-k felemelése tétetvén indítványba, ugyanott egy választmány neveztetett ki s bizatott meg az e tárgyban véleményadással. E választmánynak véleményes jelentését jelen gyűlésünkre kellett beadnia. A választmány azonban, előleges megvitatás és tájékozás végett, már a f. é. Január 28-kán Szürthében tartott lelkészi értekezletre is beterjeszté azt. — E jelentést, a szürthei értekezleten történt megállapodáshoz képest, egyházmegyei gyűlésünk is helyeslélvén, határozatilag kimondatott, hogy ezentul az ungi ref. egyházmegye területén a stóla-fizetés eképe leendő megállapítva: keresztelésért marad a régi stóla t. i. a 21 krajczár. Temetésért a) imával temetésért 1 frt o. é. b) predikációval temetés díjja 2 frt. c) predikációval és búcsúztatással való temetésért 3 frt. — E határozat alól azonban kivétetnek mindazon egyházak, melyekben a stóla-fizetés khártilag megszüntetve, illetőleg másként pótolva van. — A tanítók részére járó temetési stóla-k eképe szabályoztatnak: egyszerűen, vagy predikációval temetett halott feletti ének-lésért 40 krajczár; a tanító általi búcsúztatásért 1 frt.

Végül az anyakönyvi kiadványok díjja (keresztlevél, esketési, halotti bizonyítványok) 1—1 forintban, a családi iv kiadása pedig az eddigi gyakorlat szerint 2 frtban állapított meg

Az említett szürthei értekezletről felterjesztetvén többek közt a „Tisza“ biztosító banknak, a lelkészi s tanítói fizetések javíthatása, s általában az egyházak lehető tökegyűjtése czéljából tett azon ajánlata is, mely szerint az egyházak és az egyh. megye e czélra biztosítsanak nála egyes egyéneket, tetszés szerinti összegig, — ezen ajánlat az egyházakkal közöltetni határozatott.

Miután e becses lap 11-dik számában már ismertette volt, s az egyes egyházaknak nyomtatásban külön is megküldetett a Debreczenbe tervezett „Bethlen Gábor“ czimű életbiztosító s önszegélyző egyesület alapszabályzata, — ennek következtében, azt hiszem, a „Tisza“ bank ajánlatát köröztetni nem lesz szükséges. A „Bethlen Gábor“ egyesület tervezete s ajánlata, mindenesetre nagyobb figyelmet érdemel mint amaz. — Vajha minél többen, s behatóan gondolkoznának e fontos ügy felett, s valószínűleg meg a nagyszerű tervezet létrejövételét!

Ugyancsak a szürthei értekezlet az egyh. kerület által sürgetett lelkészi díjminimum meghatározása, s az ezzel kapcsolatos affilatio ügye felett is tanácskozáni, e részbeni megállapodását s véleményét e megyei gyűlésünkre jegyzőkönyvileg felterjeszté.

Az e. megye a felterjesztett értekezleti jegyzőkönyvben kifejezést nyert elveket és érveket helyeseknek találva, az értekezlet megállapodásával egyértelműleg elhatározta, hogy miután nincs reménye ahoz, miszerint az állami képezdekből ki-

került, bár protestáns vallásu tanítókból, valódi prot. szellemű és vallásosságu előkönyörgők váljanak, — ily előkönyörgők nélkül pedig a csekély lelkészi fizetést nyújtó egyházakat affiliálni nem lehet (?), tehát az egyházak affiliasát, mint a lelkészi fizetések javíthatásának lehető módját, — nemcsak hogy czélszerűnek nem látja; de sőt a protestantizmusra nézve veszedelmesnek is tartja. — A lelkészi díjminimumra nézve pedig kimondatott, hogy miután sem az egyh. kerület, sem egyházmegyénk, sem egyházaink nincsenek oly helyzetben, hogy a papi fizetések nagyobb emelését valahonnan pótolhatnák, — tehát egyházmegyénk kénytelen megmaradni az eddigi lelkészi fizetések mellett; a kebelében most fenálló minimum, t. i. a 370 forint is, a Horváth Mária-féle alaptól pótoltatik ki sok helyen.

A mi az e. megyei gyűlés eme határozatát illeti, én részemről, nem helyeslem azt sok tekintetben, s azt hiszem, hogy nemcsak magam vagyok az ungi lelkészek között, a ki e határozattal nem vagyok megelégedve. — Az egyh. m. gyűlésen, a határozat kimondása előtt, el is mondtam a 370 frtos minimum melletti megmaradás ellenében véleményemet. — Azért, mert az állami tanítóképezdekből kikerült prot. ifjakból talán nem válnak jó előkönyörgők, — még nem látom be, hogy mért ne lehetne a csak 2—300 forintos, igazán keserves lelkészi fizetést nyújtó, s a mellett alig néhány lelket számláló ungi kisebb egyházakat leányosítani? — Ha a képezdekből nem kerül jó előkönyörgőnek való ifju, — tessék azt a 2—300 forintot, a Horváth M.-féle alaptól járó pótlékkal együtt, egy „segédlelkész“ czimmal beállítandó végzett s vizsgázott theologus ifjunak adni, s ezért a 370 frtért (mert ennyi a minimum!) ez az ifju nemcsak előkönyörgői, hanem lelkészi teendőket is fog végezni, még pedig jobban, mint egy jó előkönyörgő. Egy fiatal ember, a ki most kezdi meg, mint segéd, — lelkészi pályáját, csak megköszönheti, ha már kezdetben ennyi fizetése lesz, s nem kénytelen 20—100 forinttal tengetni életét, mint sok helyen ma is történik jó Magyarországon. — Igaz, hogy sem az egyh. kerület, sem egyházmegyénk, sem egyházaink nincsenek azon helyzetben, hogy szegényes lelkészi fizetéseinket saját pénzalapjokból 2—300 forinttal javíthassák, igen, de mikor minden nagyobb veszedelem nélkül, a leányosítás, vagy ha úgy tetszik a társítás, egyesítés útján elérhetjük azt, hogy egy lelkésznek legalább 5—600 forintot (pedig e sem valami sok!) adhatunk, hogy ne legyen kénytelen végig rongyoskodni, nyomorogni az életet, — azt hiszem, ezzel nem vétünk a protestantizmusnak sem szelleme, sem érdeke ellen. Én is azt tartom, hogy óvatosan kell eljárunk a leányosítások körül; a hol a protestantizmus életérdeke kívánja, tartsuk fel, ha kell: áldozattal is anyaegházainkat; de megvallom, hogy itt, a mi Ungmegyénkben is 4—5, vagy talán több elszegényedett kis egyházat is lehetne, minden alapos aggodalom nélkül leányosítani, vagy társítani. — Hiszen, van nekünk itt egy pár kis egyházunk, a melyben a lelkek már csak ugyanugyanak, s a megmaradtakban is jobbra meghült a buzdóság; mi meg szorongó lélekkel pótolgatjuk a nyomoruságos csekély fizetést, a mit lelkészeknek adnak, 149, 120, 94, 93, 80 stb. forinttal a H. M.-féle alaptól, hogy ki legyen a 370 frt minimum! — Vajon, érdemel-e rendes lelkészt pl. egy olyan egyház, a mely csak 221 frtnyi fizetést bír adni, s ezt 149 frttal kell pótolni, hogy a 370 frt meglegyen?! Szerencsénk, hogy van miből pótolni; de, szerintem legalább, az ilyen egyházakat a nya egyházak közé számlálni, nem kellene. — Aztán az a 370 forint is micsoda egy lelkésznek, a ki családós ember,

s a kitől megvárja a világ, hogy művelt, tisztességes ember legyen ne csak beszéde, előadása, hanem ruházatára nézve is?! — Bizony, erősen közeleg az idő, a midőn az ilyen 370 forintos hivatalokra nem kapunk embert, vagy ha igen, ugy nem olyat, a melyet egy protestáns lelkészben már mintegy megszoktunk látni. Azért jó lesz ezek felett egy kissé gondolkodni azoknak, a kik az affiliatiót, vagy társítást minden komolyabb ellenvetés nélkül szeretik elodázni, vagy agyondisputálni. — Megvagyok győződve, hogy ha mi, az egyetlen lehető módon, t. i. affiliálás útján sem akarnak magunkon segíteni, — akkor majd fog affiliálni maga az idő, a kényszerűség! Egyházi kerületünk többi e. megyei közül, tudomásom szerint egy sem határozta a minimumot 600 forinton alól; mi pedig maradunk a 370 frt mellett. Ha már 600-at nem, legalább 500 forintot kimondhattunk volna mi is minimum gyanánt, az ezután megüresedő egyházakra nézve. — Egyébiránt, miután már deliberatum est, — meghajlok a végzés előtt; de kötelességemnek tartottam ellenkező véleményemet és óhajtásomat itt is nyíltan kifejezni. A t. olvasó közönség pedig megbocsátja nekem ezt a kis kitérést.

A K.-Dobronyban m. nyáron tartott lelkészi értekezleten, egy Ungváron felállítandó 3 osztályu prot. nőiskola szükségessége hozatván szóba, miután nevezett értekezlet e tárgyra vonatkozó jegyzőkönyvének 5-dik pontját jelen e. m. gyűlésünkre is beterjeszté: egyházmegyénk az abban foglalt igen alapos okok és érvektől indítatva elhatározta, hogy e j. könyi pontot pártolólág terjeszti fel az e. ker. gyűlésre, s egyuttal felhívja az e. kerületet, hogy e nőiskola ügyében e. megyénknek nyujtson segédkezet, anyagi támogatást.

A ki ismeri a hierarkhiának sokágú hálót, s különösen azt, hogy mint igyekszik érdekeinek a növelés terén is zárdai olcsó tanítás, s más eféle vonzó eszközökkel tért foglalni, s hogy oly helyeken is mint Ungvár, mennyire elkövet e részben mindent, — mondom, a ki mindezeket ismeri, csak örülhet rajta, ha egyházmegyénk egy Ungváron állítandó kisebb növvelde létrehozása körül buzgóldodik. Adja Isten, hogy legyen sikere buzgólkodásának!

A Horváth M.-féle alap kamatjaiból, a pénzügyi választmány véleményezése alapján, összesen 3750 frtnyi összeg osztatott szét következő czimek alatt: a) egyházaknak építkezési czélokra segélyül 1500 frt. b) A lelkészek fizetéseinek pótlására 860 frt. c) az isk. tanítók fizetésének pótlására 855 frt. d) Papi s tanítói özvegyek, árvák segélye 177 frt. e) elemi csapás által sujtottaknak 158 frt. f) a tanítói két körnek, költségei némi fedezhetésére 40 frt. g) tanítóknak ösztöndíj 160 frt.

Végül megemlítem e. megyénk kebe'ében legközelebb egyházi czélokra tett azon kegyes adományokat, a melyekért e. m. gyűlésünk j. könyvileg kifejezte köszönetét. — Ez adományok e következők: Tek. Kovács Károly szürthei lakos és földbirtokos, egyházmegyénknek buzgó vallásossága, áldozatkész világi tanácsbirája a K. ráthi határban fekvő 8 hold földet adományozott a K. ráthi egyháznak. Az ághteleki egyháznak pedig bozosi Bán Miklós neje Nagy Mária asszony, birtokának fele részét, u. m. $\frac{1}{8}$ külső telket, s azonkívül egy egy egész belsőséget — adományozott. — Néhai Margitai János cseppelyi volt lelkész özvegye sz. Bertók Eszter asszony, a cseppelyi egyháznak az urasztalára egy 22 frt értékű, dúsan aranyozott chinaezüst kelyhet; Herkner Herman, ág. hitv. szászországi születésű n.-szel-

menci bérlő pedig, a n.-szelmeneci egyháznak egy fényezett, csinos urasztalát ajándékozott.

A kegyes lelkek emez adományait vegye kedvesen az ily áldozatokban gyönyörködő Isten!

Cseppely, 1875. márcz. 17.

Homolya István,
cseppelyi helv. hitv. ev. lelkész.

Egy tót egyházi lap tulzása.

A nyitramegyében Hlubokén megjelenő „Cirkevní Listy“ (Egyházi Levelek) czimű tót egyházi lap f. é. 6-dik (febr. 12-ki) számában jelezvén az irodalmi rovatban a Debreczenben megindított Evangyéliomi prot. Lapot a „magyar testvérek“-ről oly tulzós a rágalomig menő szavakkal emlékezik meg, hogy magyar lapban pirulás nélkül nem is közölhető; mind a vallási és erkölcsi teljes sülyedtségről szóló vádat, melyet a magyar fajra fog, mely hála Istennek oly lábon köztünk nem áll; mindazon hamis állítmányt, hogy a magyaroknál „minden lelket elfoglalt alulról felfelé a más nemzetiségeket sérteni és elnyomni törekvő vágy,“ — mint nem valót visszatartjuk. Lapunk és irányzatunk tiszteli a nemzetiségeket s azok nyelvét s irodalmát a magyar államiság törvényes keretén belül. A vallást s a szent hitet nem kell, nem szabad a nemzetiséggel azonosítani vagy felcserélni. A magyar nem nyomott el ezeréves létele alatt egy nemzetiséget és nyelvet sem, ez történelmi igazság! A vallás szabadságot melyet őseink kivívtak tót, német stb. ajku protestáns testvéreknek különbség nélkül birtokába adta kinek kinek. Midőn a magyar el volt nyomva, a többi nemzetiség is, mikor a magyar protestánsok gályarabságig gyötörtettek, gyötörtettek a tót protestánsok is, Bahil és Krman szenvedtek vallásukért, és nem nemzetiségükért, de ugyanakkor szenvedtek a magyar és szepességi protestánsok is. Ha önök igazi hívők, a szeretet, testvériség, hűség erényeit is csatolják ahoz, különben a hit alaktalan és értéktelen mumiává csontosul. Félre a nemzeti gyűlölettel, gyanúsítás és vádakkal; törekedjünk tiszta kebellet mindnyájan a közös édes hazá virágzóvá tételére, s anyaszentegyházunk belső felépítésére és megvédésére! Nihil timendum Christo duce!!

Balogh Ferencz.

b) Külföld.

Egy keresztyén halála.*)

A skót ref. szabad egyház egyik legkitünőbb világi tagját, ékét a mult évben veszté el Ramsay Maule Fox máskép Dalhousie lordban. Ő védelmezte az egyház függetlenségét a parlament előtt s világitá fel a parlamenti tagokat a skót egyházi viszonyok felől, mikor kénytelen lett a skót szabad egyház kilépni a régi egyházi kötelékből szabadsága megóvása végett; 1843-tól kezdve idejét, élete egyrészét áldozta folyvást szerette egyháza javára; állandó tagja volt a zsinatnak s azon való pontos és rendszeres jelenlétéről is híres lett, résztvett lélekkel a tárgyalásokban; nagy előmozdítója volt a hitébredést munkáló törekvéseknek; a szertartásokbeli újításoknak barátja nem volt, a templomba járásban is például világolt. Felekezetéhez való szilárd ragaszkodás mellett is bőszivíü a más felekezetek iránt. A felső házi tag magát mindig alázatos és szerény keresztyén-

*) Tanulmányul is szolgálhat a lelkipásztori gondban.

nek tartá, tudattal birván az emberi gyarlóság velünk születtségéről; a Krisztusba, mint megváltóba hitt rendületlenül, a lelkipásztorokat nagyra becsülte; mind anyja, mind veje, kik azonban korább elhaltak, — imádkozásban gyönyöröket találók valának.

Utolsó betegségében a brechini lelkészt Rose Donaldsont gyakran hivatta kastélyába, nyájasan és mosolylyal szokta volt fogadni; végóráját közeledni érezvén köszönte a lelkipásztori lelki hatásokat, miket reá gyakorolt, szilárdan tevén vallomást „Tudom kibem hittem, s ő most velem van. Én már jól vagyok, ön főkötelessége maradand — mondá a lelkészhez, — az élve maradókat vigasztalni.“ — Tíz borus nap alatt imádkoztak s éberkedtek naponként bizonyos órákban együtt s szentelt gyöngédséggel, csodás béketűrőssel várta elköltözését. Egy napon hozzá menvén, először derült vonásokkal üdvözölte, aztán néhány perczig aggasztó kórjelek szállták meg. Midőn ezek szünetet engedtek, így szólt: „E sziv nem sokára nem fog dobogni s enkiért.“ „De hű marad — felelé a lelkész — a Jézushoz,“ — „Igen; válaszolá, — ő m i n d e n e m !“ s itt idézé Toplady szép ének sorát „Idők kösziklája, értem állitva elő, Rejts el engemet kebeledbe.“ — Aztán kérte a lelkészt, mondjon előtte néhány „erős ígét“, hogy azokra szegezhesse elméjét. — A lelkész olvasá a bibliából János evangyélioma 1-ső versét „Kezdetben vala amaz Ige, és az Ige vala Istennél, és ez az Ige Isten vala.“ Ezt megköszönte, „ez kelle nekem“ — mondá helyeslőleg. — Aztán ágyához hivatta egy szolgáját, ki ő mellette szolgálatában térítettett meg hívő lélekké, s ki iránt mindig érdeklélvél seltetett azóta, egyik kezét adta annak, másikat a lelkésznek, imadkozást kért. Ekép hárman, az ifju szolgál és a lelkész együtt könyörögtek a kegyelem trónjához. Szelleme zavartalan maradt végperezéig. Midőn két órával elhunása előtt a lelkész közeledett ágyához, a virasztók mondák: már nem fogja felismerni. E hangra felnyitá szemeit, nevén szólitá s kezét adott. Már hülni kezdett, de szilárd vonásait még megtartá arca a végső ellenség közeledtére is. Ismételte előtte a lelkész Ján. 11, 25, 36. verseket „Mondá neki Jézus: én vagyok a feltámadás és az élet, a ki én bennem hiszen, ha meghal is él.“ Mikor a 2. vers záruló ígéjéhez ért a lelkész kérdé: „hiszed-e ezt?“, a haldokló kiterjeszté két karját, mintha az Urat üdvözölné és fogadná s darabig emelve tartá, s lassan ereszté le. Nem sokára a Jézus Krisztus evangyéliomába vetett hitben aludt el, elköltözött, hogy mindörökké az Urral legyen. — (Monthly Record.)

T Á R C Z A.

Egy visitator naplójából.

(2-dik közlés.)

N... n-ről tekergőn viszen az ut... n. n.-re...
Melyet szőlőhegyek szoritnak egy völgybe...
Gymnasium van itt, s kettős ekklézsia,
Vizitációnak meg kell itt állnia.

Egy pap volt nem rég is; most kettő hirdeti,
Visszavonásnak hogy mik a gyümölcsei; —
Német és a magyar azon vesztek össze,
Hogy a nagy ur Istent előbb ki köszöntse!

Magyarok azt mondták: előbb voltunk itt mi,
A harang hát szóljon előbb minket hívni...
A német így szólott: „Wir sind vielmehr als ihr!“
— Pár csepp jó olajnál többet ér sok halzsir!

Igaza volt neki, magyar sem hazudott...
S most két kicsi forrás csöndesen buzogott...
Hol előbb egy patak folydogált bár lassan!
Két pap üldögél most külön papi lakban.

N. N. veszi fel a „heilige text“-et...
Ki a németeknek s méltán is megtetszett...
Jól tud ő beszélni germánoknak nyelvén...
Reggel amit akar — meg van estre kelvén...

Rendes papi ember, pontos hivatalnok,
Minden irományi látták a cirkalmot...
Látszik Pesten tanult, hol a külső csinra
Szép szabályok vannak szépen előírva.

Ügyes is az ember, kész ő minden jóra, —
Ballagi ur híve — ki megy missióba...
El is ment N. n.-re, nyert is ott egy lelket,
A kiért nem adná egész Bukarestet!...

Aludjál csöndesen, mi még tovább megyünk —
— Hol a tanári kar együtt leszen velünk —
Magyar pap barátunk — tíz ajtós házába
A ki szinte Pesten, járt az iskolába...

Pesten járt és tanult szabadon könyvnélkül —
A magot nem nyelik ott le cseresznyéstől...
Szabadon tanitnak dogmát, s egyházjogot
A kinek esze van, bölcsesé léssen az ott...

Nem hazudoznak ott szentül soha, soha...
Régi mese nincs ott... agyrém és babona!...
Lelkök az egekben modern tájat kutat...
Földi eszményök az egyházi öntudat...

Fiatalkor emberek nyelik a szót, s szopják
Modern tan s eszmének fakadó csecsgombját.
Izlik nekik a tej, emlőt félre dobnak...
S verő pálczáivá lesznek a nagy dobnak...

Lyukas ugyan a dob, ám azért csak ütik,
Egyház régi sánczát — kívül kerülgetik...
Rést keresnek rajta; van biz azon elég!
Szöbombát dobnak rá, meggyul a sáncz, elég...

No most rajta, rajta... verjétek a dobot...
S hová ajkok égő szókat vetett, dobott...
Pusztulás terül el... nincs ott semmi élet...
Sáncz, s a régi egyház — ime semmivé lett...

Igy lesz!... ej — de hogy lesz — talpra hivek talpra,
Álljunk ki hát mi is a szellemi harcra...
Testvérek közt folyjon — nem a vér csak tenta...
Győzzön a ki igaz, s legyen az nyertes ma...

Én csak azt nem tudom, mi a jelszó Pesten...
Bár azután sokszor füleltem és lestem...
Mondják meg magyarul: mit akarnak hát no!
Ha jó úton mennek, ott leszünk utánok!

De ugorjunk egyet Pestről ide — N...-re...
A rideg világból — hő baráti körbe...

Itt vagyok már pajtás! Szervusz, adjon Isten!
Hogy vagytok barátim? látom, jól, és frissen!

Állj elő hadd mondjak rád is cadentiát!
Tanítod-e jóra sok embernek fiát . . .
Régi professor vagy, — tanítványid száma
Föl megy eddig is már ugy egynehány százra . . .

Tudsz-e mindent pajtás? nem! — no én sem tudok,
— Világ teremtéskor hol voltak a kunok?
Ki volt a legelső professor a földön?
Mi lehet tul ezen a földi göröngyön?

Egyszerű, s nagy kérdés — összevissza hányva . . .
Ha tudsz ám felelj meg, de igazán rája . . .
Ugy ugy jól gondolod — no csak nyiltan mond rá . . .
„Bölcselkedő ember sokszor lesz bolondd.”

Ne bölcselkedjél hát jó barátom sokat . . .
Ne inyeden szopd azt, a mi kíván fogat . . .
Hadd folyjon a világ a mint neki tetszik . . .
Ugy se tarthatjuk fenn akár csak egy perczig!

Tudod, hogy én zsákban nem árulok macskát,
Őszintén beszélek, a szóra hallgass hát!
Vihar lesz a vizen, hab ha más habot hány,
Parányi kis ügyből — könnyen lehet botrány . . .

De ne zavarjuk fel az elfolyó vizet . . .
— Ki tudja! fenekén mennyi piszkot vihet —
Hadd menjen a folyó, tenger felé tartván —
Maradjunk mi állva csendesen a partján . . .

Igazam van nemde? érzed; de nem mondod!
Minden csekélységre ne legyen nagy gondod . . .

Vékony tübe vastag czérnát sohse huzzál . . .
Hol nevetni kell csak, ott ne gondolkozzál . . .

Itt a cadentia! — Mondod: a poeta,
— A ki bolyong szerte, mint egy rossz cométa . . .
Nagy bolond! no csak mond — nincsen elég esze . . .
De van neki hidd el baráti jobb keze . . .

S azt im feléd nyujtja . . . bátran szorithatod,
Tiszta volt az eddig, szennyet még nem kapott . . .
És most a szóárnak vessünk elég gátot . . .
Kergessük vidáman a futó pagátot!

Vigyázzál azonban jól a huszonegyre
Utánad van a skiz — rá hívok szinedre . . .
Contra a játéknak, nyolcz tarok, ultimó . . .
A pártie elvezett ki kell fizetni nó, . . .

Vaskalap.

Sajtó hibák kijavítása. 97-dik lap második oldal alólról
19-dik sorban határos helyett: hatásos. 97-ik lap másod-
dik oldal előlről 12-ik sorban megkeressük helyett meg-
keresik. 98-dik lap, első oldal alólról 13-ik sorban lépnek
helyett lépnek. 115-dik lap 2-dik sor három százados he-
lyett három százados.

 **Azon t. előfizetőket, kiknek előfize-
tésök márczius hó végével lejárt, annak megújítá-
sára felkérem.** Szerk.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Pályázat.

A Margittai ref. egyházban üresedésbe jött **leánytanítói állomásra.** Évi fizetése: alkal-
mas két szoba, konyha, kamara, egy pinczével és istállóval ellátott lakáson kívül:

1-szor 300 az az három száz o. é. frt, mely évnegyedenként utólagosan az egyház pénztárából
fizettetik.

2-szor. 10 az az tiz köböl gabona a magtárból kimérve.

3-szor. 5 öl kemény tüzi fa beszállitva, melyből az oskolát fűtetni tartozik.

Kötelessége: a 4 osztályu leány oskolát az egyházkerület által kiadott „T a n t e r v” szerint
vezetni.

Pályázók kérvényeiket s képesített vóltukat igazoló okmányukat folyó évi april 17-ig bérmentve
elküldeni sziveskedjenek.

Az állomás elfoglalandó legkésőbb april 30-kán.

Margitta, 1875. márcz. 23.

1—2. 4.

Csató József,
ref. lelkész.